

## گاهشمار اطلاعات، ارتباطات و دانش‌شناسی

در ۳۰ سال پیروزی انقلاب اسلامی ایران

■ امیررضا اصنافی\*

دانشجوی دکتری علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شهید چمران اهواز

### مقدمه

بررسی فعالیت‌های عرصه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ارتباطات و دانش‌شناسی، طی سی سال اخیر و بعد از انقلاب شکوهمند اسلامی ایران، نشان‌دهنده تلاش‌هایی است که در عرصه‌های مختلف صورت گرفته است و بررسی‌ها نشان می‌دهد تلاش‌ها و فعالیت‌ها هر سال با افزایش روبرو بوده است. گاهشمار حاضر در نظر دارد تا مهمترین وقایع و رویدادهای عرصه‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی، ارتباطات و دانش‌شناسی را با شرح مختصری در باره هر کدام، مطرح و منعکس کند. با توجه به امکان‌پذیر نبودن بیان تمامی مسائل رخ داده طی سی سال اخیر، در این نوشتار حاضر نمی‌گنجد، نوشته به ارائه موضوعات زیر محدود شده است:

اولین‌های حوزه کلیات (جوایز، جشنواره‌ها و...)

معرفی مراکز و نهادهای مرتبط و تاثیرگذار

جوایز بین‌المللی حوزه کتاب

اولین‌های حضور ایران در مجامع بین‌المللی

قوانین مرتبط با حوزه کلیات

فعالیت‌ها و رخدادهای تاثیرگذار (همایش‌ها، انتشار نشریات و...)

در ابتدای امر فهرست کتاب‌های برگزیده سال حوزه کلیات را نیز در این مجموعه قرار داده بودم، ولی با توجه به اهمیت ارائه گزارشی از بیست و پنج سال فعالیت «جایزه کتاب سال» در حوزه کلیات، به پیشنهاد سردبیر این بخش را از گاهشمار حاضر حذف کردم.

شیوه تنظیم گاهشمار بر اساس سال‌های پیروزی انقلاب اسلامی از سال ۱۳۵۷ تا پایان سال ۱۳۸۶ است. سال‌های ۱۳۵۹ تا ۱۳۶۲ دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی به دلیل انقلاب فرهنگی، در تعطیلی به سر می‌بردند، لیکن طی این سال‌ها، فعالیت‌هایی در حوزه کلیات رخ داده است که در این گاهشمار منعکس شده است. برای تهیه این گاهشمار، آرشیو مجلات حوزه کلیات، کتاب‌های مختلف، وب سایت‌های مرتبط با این حوزه‌ها، مورد بررسی قرار گرفته‌اند؛ همچنین از محضر اساتید این حوزه‌ها جهت تکمیل گاهشمار استفاده شده است.<sup>۱</sup>

در سال ۱۳۸۰ به مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور تغییر نام یافت.

۱۳۶۰

- مرکز اسناد انقلاب اسلامی، به‌عنوان مؤسسه پژوهشی تاریخ انقلاب اسلامی ایران و به منظور جمع‌آوری اسناد و مدارک مربوط به نهضت امام خمینی (ره) و انجام تحقیقات مستند تاریخی و تدوین و نگارش تاریخ انقلاب شکوهمند اسلامی ایران فعالیت خود را آغاز نمود.  
- خبرگزاری پارس، به خبرگزاری جمهوری اسلامی تغییر نام یافت.

۱۳۶۱

- با ادغام مرکز مدارک وزارت اطلاعات و جهانگردی و مرکز اسناد فرهنگی آسیا، وابسته به وزارت فرهنگ و هنر، مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، موجودیت یافت، و در همان سال به سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی تغییر نام داد. هدف و مأموریت آن سازمان گردآوری، سازماندهی و اشاعه اسناد و مدارک انقلاب اسلامی و انتشارات انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی ایران بود.  
- «نقد آگاه» جهت بررسی آراء و آثار توسط انتشارات آگاه منتشر شد. انتشار این نشریه نقد و بررسی مقالات در سال ۱۳۶۳ به پایان رسید.  
- اداره کل مطبوعات و نشریات وزارت ارشاد اسلامی، «کتابنامه: فهرست کتاب منتشره» را جهت معرفی کتاب‌های جدید برای استفاده کتابخانه‌ها و افراد جهت خرید از ناشران مربوط، جلوگیری از دوباره‌کاری‌ها در زمینه‌های تحقیق و ترجمه و ارائه اطلاعات و آمار فرهنگی در موضوعات مختلف، منتشر کرد.

۱۳۶۲

- نخستین دوره مراسم انتخاب کتاب سال جمهوری اسلامی ایران توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برگزار گردید. در این دوره، ۲۲ عنوان کتاب ممتاز شناخته شد. هدف از برگزاری این مراسم، ارزیابی فرهنگ مکتوب جامعه و شناخت نقاط قوت و ضعف

۱۳۵۷

- در دوماه آخر سال ۱۳۵۷، با توجه به بحیوچه مبارزات انقلابی، رویداد قابل ملاحظه‌ای در حوزه کلیات به وقوع نپیوسته است.

۱۳۵۸

- قانون مطبوعات به وسیله شورای انقلاب تصویب شد.  
- موسسه احیاء و نشر میراث اسلامی، «نشریه بررسی» را جهت نقد و بررسی روزنامه‌ها، مجلات، کتاب‌ها منتشر نمود.  
- موسسه سحاب، نخستین شماره کتاب‌های تازه ماه را جهت معرفی کتاب‌های منتشر شده در هر ماه و در هر رده موضوعی را منتشر کرد.  
- کتابدار، نشریه انجمن کتابداران ایران، در ۴۸ صفحه منتشر شد و انتشار آن در سال ۱۳۵۹ متوقف شد.

۱۳۵۹

- کمیته ترجمه و تالیف و تصحیح کتاب‌های دانشگاهی، شماره نخست مجله «نشر دانش» را منتشر کرد. این نشریه هم‌اکنون نیز در حال انتشار است.  
- بر اساس لایحه قانونی شورای انقلاب در خصوص هماهنگی، تمرکز و ادغام سازمان و بودجه موسسات تحقیقاتی کشور، تاسیس مرکز ملی تحقیقات علمی کشور، تصویب شد. در سال ۱۳۶۳ این مرکز به مرکز تحقیقات علمی کشور و

خدمات کتابداری در آسیا بود که در مهر ۱۳۴۷ تأسیس شد. هدف از تأسیس آن فراهم آوردن خدمات مرکزی برای امور فنی کتابخانه‌ها، به‌ویژه فهرست‌نویسی و رده‌بندی کتاب، و راهنمایی و مشاوره برای رفع نیازهای فنی کتابخانه‌ها، بر مبنای اصول نوین کتابداری، در ایران بود.

۱۳۶۳

- نشریه پیک کتاب، جهت معرفی کتاب‌های تازه منتشر شده و پرتیراژ توسط دکتر محمد علی (حمید) رفیعی منتشر شد.

۱۳۶۴

- کلاس فشرده آموزش روزنامه نگاری در موسسه کیهان برگزار شد.

۱۳۶۵

- موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، با نام موسسه پژوهش و مطالعات فرهنگی با بهره‌گیری از اسناد قابل توجهی که پس از پیروزی انقلاب اسلامی در اختیار این مرکز قرار گرفته بود شکل گرفت. قلمرو مطالعات تاریخی در این موسسه محدود به تاریخ معاصر ایران است که تحولات سده‌های ۱۸ الی ۲۰ میلادی در ایران را در بر می‌گیرد.

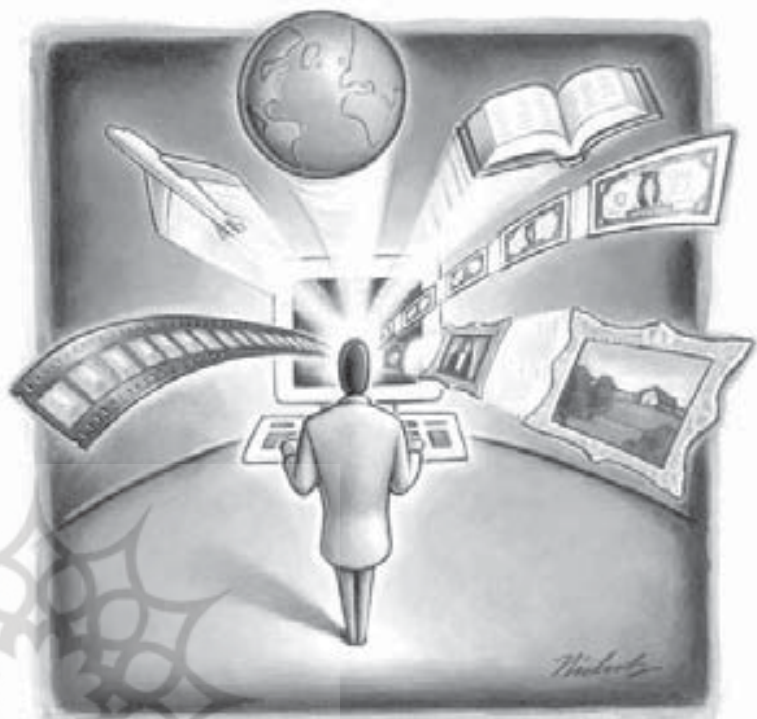
۱۳۶۶

- نخستین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، با حضور ۱۹۶ ناشر خارجی و ۲۰۰ ناشر داخلی با ۲۶۰۰۰ عنوان کتاب برگزار شد. در این دوره بیش از دوهزار کتاب مرجع مربوط به فرهنگ و تمدن اسلامی عرضه گردید و نخستین نمایشگاه، به نام «فرهنگ و تمدن اسلامی» نامگذاری شد.

- نخستین خدمات پست تصویری در ایران ارائه گردید. با این خدمت، هر فرستنده می‌توانست تصویر کلیه اسناد، مدارک و نامه‌ها در ظرف کمتر از چند ثانیه از طریق نامبر، به مقصد ارسال نماید.

۱۳۶۷

- شرکت تعاونی مطبوعات کشور تأسیس شد. این شرکت اولین نهاد صنفی مطبوعاتی ایران به‌شمار می‌آید و هم‌اینک بیش از ۷۰۰ روزنامه و مجله عضو آن هستند.



آن، شناسایی، تقدیر و حمایت از مؤلفان، مترجمان و مصححان ارزنده و متعهد کشور، تعیین سیاست و برنامه‌ریزی برای حمایت از اهل قلم و تحقیق در جهت رفع نیازهای اساسی و ضروری فرهنگی.

- کانون پرورشی فکری کودکان و نوجوانان، «کتاب‌های مناسب برای کودکان و نوجوانان» را منتشر نمود. در این کتاب، معیارهای مناسب جهت انتخاب کتاب‌های مناسب برای کودکان و نوجوانان مطرح شده است و کتاب‌های منطبق با این معیارها معرفی شدند.

- انتشار دانشنامه جهان اسلام توسط بنیاد دایرةالمعارف اسلامی به‌عنوان یک مرجع در زمینه جنبه‌های فرهنگی و تمدنی اسلام آغاز شد. تاکنون ۱۲ جلد از این دایرةالمعارف منتشر شده است.

- بنیاد دایرةالمعارف اسلامی تأسیس شد. این بنیاد، موسسه‌ای علمی، پژوهشی است که به منظور تدوین و انتشار دانشنامه‌های عمومی و تخصصی و کتب مرجع در ابعاد مختلف بشری به ویژه فرهنگ و تمدن اسلامی و ایرانی تأسیس شده است.

- مرکز خدمات کتابداری در کتابخانه ملی ایران ادغام شد. مرکز خدمات کتابداری، نخستین مرکز

۱۳۶۸

- نخستین دوره نمایشگاه بین‌المللی آثار تصویرگران کتاب کودک از سوی معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، به منظور ارتقاء سطح تصویرگری کتاب‌های کودکان و تشویق جامعه هنری و فرهنگی برای توجه عمیق‌تر به تولیدات فرهنگی در زمینه کودکان، در موزه هنرهای معاصر برگزار شد. در این دوره ۳۷۳ اثر ارسالی از حدود ۹۰ تصویرگر ایرانی ارائه گردید.

- «دفتر مطالعات و توسعه رسانه‌ها»، زیر نظر معاونت امور مطبوعاتی و تبلیغاتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تاسیس شد. این دفتر به منظور تشویق تحقیق و گسترش آموزش در زمینه ارتباطات اجتماعی با تأکید خاص بر مطبوعات و روزنامه‌نگاری شکل گرفته و تاکنون از حیث مطالعاتی، تحقیقاتی و آموزشی توانسته است پشتیبان مطبوعات کشور باشد.

- نرم افزار کتابخانه‌ای کاوش توسط شرکت کاوش، تهیه و به کتابخانه‌ها و مراکز آرشیوی عرضه شد.

۱۳۶۹

- نخستین شماره فصلنامه کتاب، نشریه تخصصی در زمینه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی توسط کتابخانه ملی ایران منتشر شد. محمد رجبی و دکتر نوراله مرادی، نخستین مدیر مسئول و سردبیر فصلنامه کتاب بودند. تاکنون ۷۲ شماره از این مجله منتشر شده است.

- فصلنامه گنجینه اسناد در حوزه تخصصی تحقیقات و مطالعات تاریخی و آرشیوی توسط سازمان اسناد ملی ایران منتشر شد. تاکنون ۶۹ شماره از این مجله منتشر شده است.

- ماهنامه فرهنگی و هنری کلک، ویژه مطبوعات منتشر شد. این نشریه به مسائل حوزه مطبوعات می‌پرداخت. انتشار این مجله، متوقف شده است.

- مجله آینه پژوهش به انگیزه به‌سازی پژوهش و نشر از طریق اطلاع‌رسانی منتشر شد. این مجله هم‌اکنون نیز در حال انتشار است.

- رسانه، به عنوان نخستین و مهمترین نشریه در زمینه تجربیات و دستاوردهای علوم ارتباطات در کشور و جهان، توسط دفتر مطالعات و توسعه رسانه‌ها منتشر شد.

- اساسنامه کتابخانه ملی تصویب شد. براساس این قانون، کتابخانه ملی که پیش از این زیر نظر وزارت علوم اداره می‌شد و به صورت یک اداره کل بود، مستقیماً تحت

پوشش نهاد ریاست جمهوری قرار گرفت. از آن زمان، ریاست کتابخانه ملی، توسط رئیس‌جمهور انتخاب می‌شود.

۱۳۷۰

- کتابخانه منطقه‌ای علوم و تکنولوژی در شیراز با هدف دستیابی به اطلاعات علمی و فنی به زبان‌های فارسی و غیر فارسی و محور سنجش تولیدات علمی کشورهای اسلامی با حضور وزیر علوم وقت، دکتر معین افتتاح گردید. به پیشنهاد وزارت علوم، کتابخانه منطقه‌ای علوم و تکنولوژی به مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری تغییر نام یافت.

- اولین ویرایش نرم‌افزار جامع کتابخانه‌ای پارس آدرخش، تحت سیستم عامل داس توسط شرکت پارس آدرخش ارائه گردید. این نرم‌افزار در ساخت کتابشناسی ملی ایران، سرعنوان‌های موضوعی، مستند مشاهیر، لوح فشرده نمایه ایران و... فعالیت داشته است. نرم‌افزار پارس آدرخش هم‌اکنون به صورت تحت وب به کتابخانه‌ها عرضه می‌شود.

- نخستین نمایشگاه آسیایی تصویرگران کتاب کودک در تهران برگزار گردید. این نمایشگاه را وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با هدف بهبود کیفیت تصویرسازی کتاب‌های کودکان و فراهم‌آوردن امکان تبادل آرا و تفاهم فرهنگی و هنری در سطح ملی و بین‌المللی برگزار نمود. این نمایشگاه از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۸۴ طی ۵ نوبت برگزار گردید.

- اولین دوره آموزش دکترای رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران در دانشگاه آزاد اسلامی تهران، واحد علوم و تحقیقات راه‌اندازی شد.

- مرکز ارتباطات دیتا توسط وزارت پست و تلگراف و تلفن تاسیس شد.

- انتشار فصلنامه پیام کتابخانه توسط دبیرخانه هیات امنای کتابخانه‌های عمومی کشور زیر نظر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی آغاز شد. این مجله پس از وقفه‌ای کوتاه مدت بین سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۶ از سال ۱۳۸۷ مجدداً به فعالیت خود ادامه خواهد داد.

- انتشار مجله نمایه که در برگرنده فهرست مندرجات نشریات علمی- فرهنگی ایران است، زیر نظر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی آغاز شد. این مجله که هم‌اکنون نیز در حال انتشار است، از سال ۱۳۷۶ به صورت لوح فشرده به بازار عرضه شد.

۱۳۷۱

توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با هدف تقویت بنیه فرهنگی و علمی کشور، توسعه، هدایت و رونق اقتصاد نشر، تشویق و ترغیب مردم به کتاب و کتابخوانی و ایجاد عادت به مطالعه در میان اقشار مختلف مردم به ویژه جوانان و نوجوانان و تجهیز کمی و کیفی کتابخانه‌ها و افزایش ظرفیت‌های فرهنگی کشور برگزار شد. از آن پس ایام هفته کتاب، همه ساله در آبان ماه با مشارکت نهادهای مختلف برگزار می‌شود.

- نخستین دوره نمایشگاه بزرگ قرآن کریم، در مرکز آفرینش‌های فرهنگی و هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان تهران و در هشت بخش مختلف برپا شد.

- نخستین نمایشگاه اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات با حضور ۴۷ موسسه اطلاع‌رسانی در محل دائمی نمایشگاه‌های بین‌المللی تهران توسط معاونت آموزش و تحقیقات وزارت جهاد سازندگی با هدف کلی افزایش سطح آگاهی عمومی جامعه از مفهوم اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات برگزار شد.

- خانه کتاب با هدف توسعه فرهنگی و رشد کتابخوانی آغاز به کار کرد. این موسسه در حال حاضر، به گردآوری، ساماندهی، بازیابی و اشاعه اطلاعات مورد نیاز متخصصان، دانش‌گاہیان، و عموم مردم در حوزه کتاب و نشر اهتمام می‌ورزد و یکی از منابع موثق اطلاعات حوزه نشر و تنها تولیدکننده اطلاعات به روز کتاب‌های منتشر شده در کشور به شمار می‌آید.

- نشریه کتاب هفته که بیشتر جنبه خبری دارد توسط خانه کتاب منتشر شد و به انعکاس اخبار و گزارش‌هایی از رویدادهای مختلف هفتگی حوزه نشر کتاب می‌پردازد.

- انتشار فصلنامه میراث شهباب، در حوزه نسخه‌شناسی و کتب خطی آغاز شد. این نشریه، فصلنامه خبری کتابخانه بزرگ آیت الله العظمی مرعشی نجفی است.

۱۳۷۳

- نخستین دوره انتخاب کتاب سال دانشجویی توسط معاونت فرهنگی جهاد دانشگاهی برگزار شد. هدف از برگزاری این مراسم، افزایش انگیزه و توان علمی و پژوهشی دانشجویان و تشویق هرچه بیشتر آنها به مطالعه، تالیف و تحقیق و زمینه‌سازی برای ارائه بخشی از فعالیت‌های علمی و پژوهشی دانشجویان و ایجاد رقابت سازنده و مفید بین دانشجویان بود.

- انجمن علمی کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی ایران،

- اولین نمایشگاه کتاب استانی و اولین نمایشگاه بزرگ کتاب ناشران گیلان در شهر رشت برگزار شد. هدف از برگزاری این نمایشگاه‌ها، تشویق نسل جوان جامعه به مطالعه و برقراری ارتباط مستقیم میان ناشران، مؤلفان با اقشار مختلف جامعه بود.

- پروفیسور حمید مولانا به سمت رئیس انجمن جهانی تحقیقات ارتباط جمعی منصوب شد.

- جلد اول فرهنگنامه کودکان و نوجوانان در ۳۷ رشته از دانش بشری برای کودکان و نوجوانان توسط شورای کتاب کودک منتشر شد. تاکنون ده جلد از آن منتشر شده است.

- نرم افزار کتابخانه و آرشیو گنجینه توسط شرکت رای مهر به کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی عرضه شد.

۱۳۷۲

- نخستین دوره جایزه جهانی کتاب سال جمهوری اسلامی ایران، توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برگزار شد. براساس این طرح، از سال ۱۳۷۲/۱۹۹۳، همه ساله، کتاب‌هایی که برای اولین بار در طول سال میلادی در کشورهای مختلف، به جز ایران، در دو حوزه «مطالعات اسلامی» و «مطالعات ایرانی» به زبان‌های مختلف منتشر شده‌اند، بررسی می‌شوند و به پدیدآورندگان کتاب‌های برگزیده، لوح تقدیر رئیس جمهوری اسلامی ایران و جوایز ارزنده‌ای اهدا می‌شود.

- ایران به عضویت موسسه جهانی شابک درآمد و موسسه خانه کتاب، رسماً نمایندگی نظام شماره‌گذاری استاندارد بین‌المللی کتاب (شابک) در ایران را عهده‌دار شد.

- مرکز اطلاع‌رسانی و خدمات علمی جهادسازندگی در تهران تاسیس شد. جذب نیروی متخصص، تهیه و نصب نرم‌افزارها و سخت‌افزارها در حوزه اطلاع‌رسانی، برقراری ارتباطات درون‌خطی، انتخاب و سفارش نشریات تخصصی خارجی برای مراکز و مؤسسات تابعه و ارائه طرح بهره‌برداری مناسب از آنها، مطالعه و تدوین طرح تشکیلات جامع مرکز و توجیه مسؤلین به‌ویژه گروه کارشناسان سازمان امور اداری و استخدامی کشور و کسب تأیید آنها و نهایتاً مطالعه و بومی‌سازی خدمات اطلاع‌رسانی و آموزش کارکنان از جمله فعالیت‌هایی بود که در اولویت برنامه‌های کاری این مرکز قرار گرفت.

- نخستین دوره هفته کتاب جمهوری اسلامی ایران،

پس از برگزاری مجمع عمومی و انتخابات تاسیس گردید.

- اولین روزنامه گویا ویژه نابینایان کشور، توسط انجمن نابینایان ایران راه اندازی شد. این روزنامه به صورت تلفنی امکان دسترسی نابینایان به مطالب رسانه‌های گروهی را فراهم می نمود. هر نابینا با داشتن کد مخصوص می توانست به کلیه مطالب روزنامه‌ها که روی کاست ۶۰ دقیقه‌ای ضبط شده بود دسترسی داشته باشد.

- کتاب سرعنوانهای موضوعی فارسی زیر نظر یوری سلطانی و کامران فانی به ویرایش دوم رسید و توسط کتابخانه ملی ایران منتشر شد. در این ویرایش، تعداد سرعنوان‌ها افزایش یافت، تقسیمات فرعی عام در مقدمه و متن انگلیسی آن در نمایه انتهایی کتاب اضافه گردید و شماره رده‌بندی کنگره به نمایه انگلیسی سرعنوان‌ها افزوده شد.

- «کرانه»، فصلنامه کتاب، کتابخانه، کتابداری و اطلاع‌رسانی به‌عنوان اولین مجله مخصوص حوزه کتابداری به مدیریت و سردبیری مهرداد نیکنام منتشر شد، این مجله فقط در چهار شماره منتشر شد.

- نخستین همایش سالانه کتابداران سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور در استان هرمزگان برگزار گردید. تمرکز این مجموعه همایش‌ها، برمسائل و چالش‌های کتابخانه‌ها، به ویژه کتابخانه‌های تخصصی در سطح کشور است. نهمین دوره این همایش در سال ۱۳۸۵ در شیراز برگزار گردید.

- مرکز اطلاعات فرهنگی ندرایانه کار خود را به‌عنوان نخستین پایگاه فعال ایرانی در اینترنت آغاز کرد. فعالیت‌های این موسسه، در ایجاد و میزبانی بانک‌های اطلاعاتی و جمع‌آوری و انتشار اطلاعات علمی، فرهنگی، فنی، اقتصادی، صنعتی و تحقیق در این زمینه‌هاست.

- چهارمین کنفرانس بین‌المللی کتابداران و اطلاع‌رسانان مسلمان (کاملیس ۴) در تهران با مشارکت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران و مرکز اطلاعات علمی جهاد کشاورزی برگزار شد.

- نمایشگاه مطبوعات ایران در آتن و بیروت برگزار شد.

- مرکز اطلاعات و مدارک علمی جهاد کشاورزی به‌دلیل ارائه خدمات موفق اطلاع‌رسانی در سطح منطقه، ارائه خدمات کیفی و پیشرفته اطلاع‌رسانی علمی در منطقه خلیج فارس، جمهوری‌های آسیای میانه و شمال آفریقا، لوح نکسوس<sup>۲</sup> را از شرکت «نایت ریدر» دریافت نمود.

- نمایشگاه تاریخ و اسناد مطبوعات برگزار شد.

- مرکز پژوهشی میراث مکتوب به صورت دفتری وابسته به معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، برای بررسی و مطالعه درباره بازسازی، احیا و انتشار مهمترین و برجسته‌ترین آثار مکتوب فرهنگ و تمدن ایران و اسلام شروع به فعالیت کرد.

- نخستین جشنواره مطبوعات ایران برگزار شد. هدف از برگزاری این جشنواره، معرفی آثار و مقالات برتر نویسندگان مطبوعات کشور است. از سال ۱۳۸۵ خبرگزاری‌ها نیز به این جشنواره اضافه شدند و نام جشنواره به جشنواره مطبوعات و خبرگزاری‌ها تغییر یافت.

- فهرستگان کتاب‌های گویای ایران توسط کتابخانه ملی ایران منتشر شد. این منبع، ۱۰۶۹ کتاب گویا را که در ۱۵ مرکز مربوط به نابینایان نگهداری می شوند، معرفی نموده است. در سال ۱۳۸۱ نیز کتابشناسی منابع گویا و بریل ایران توسط شیرین تعاونی تدوین و به وسیله کتابخانه ملی ایران منتشر شد. این کتابشناسی، دنباله فهرستگان کتاب‌های گویای ایران و فهرستگان کتاب‌های بریل ایران است و در مجموع، ۱۹۴۸ اثر گویا و بریل را تا پایان سال ۱۳۷۹ دربردارد.

- انتشار نشریه «جهان کتاب» با هدف ایجاد رابطه‌ای مناسب میان بازار نشر و مخاطبان آن و انعکاس سخنان پدیدآورندگان، آثار، ناشران، کتابداران و کتاب‌دوستان آغاز شد.

- مرکز اسناد و مدارک میراث فرهنگی کشور بر اساس بند پانزده ماده سه قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور، به‌عنوان یک مرکز مرجع برای توسعه تحقیق و مطالعه درباره موضوعات مختلف میراث فرهنگی فعالیت خود را آغاز نمود. هدف این مرکز، به‌کار گرفتن منابع برای ارائه خدمات در سطح مناسب به پژوهشگران و علاقمندان با استفاده از منابع چاپی و غیر چاپی و پایگاه‌های اطلاعاتی گوناگون در دو بخش کتابخانه و آرشیو است.

- اولین جمعه بازار کتاب در تهران گشایش یافت. این طرح به منظور گسترش فرهنگ مطالعه و دسترسی آسان مردم به کتاب تدارک دیده شده بود.

- اساسنامه کتابخانه مجلس شورای اسلامی، تصویب شد. بر مبنای این اساسنامه، کتابخانه به صورت موسسه‌ای مستقل تحت عنوان کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی درآمد.

۱۳۷۵

«هنر»، «علوم اجتماعی»، «علوم و فنون»، «کودک و نوجوان» ماهانه منتشر شدند. از سال ۱۳۸۶ کتاب ماه «ادبیات و فلسفه» به دو کتاب ماه تخصصی «ادبیات» و «فلسفه» تفکیک و جداگانه منتشر شدند.

- انجمن صنفی روزنامه‌نگاران با هدف دفاع از حقوق روزنامه‌نگاران و فعالان حوزه مطبوعات کشور تأسیس شد.

- نمایشگاه کتاب و مطبوعات ایران در باکو افتتاح شد.

- «کارنامه نشر: فهرست کتاب‌های منتشر شده در سال ۱۳۷۵» از سوی موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران منتشر شد. این اثر مرجع از سال ۱۳۷۸ با جدا شدن موسسه خانه کتاب از موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی زیر نظر این موسسه و به صورت سالانه منتشر شده است.

- «پژوهشنامه تاریخ مطبوعات ایران»، به عنوان نخستین نشریه در زمینه تاریخ مطبوعات ایران منتشر شد.

- نشریه آینه میراث، ماهنامه تخصصی ویژه اطلاع‌رسانی، نقد و بررسی آثار توسط دفتر نشر میراث مکتوب منتشر شد. هدف از انتشار این نشریه، انتشار مقالاتی در عرصه نسخ خطی، نقد کتاب، کتابشناسی و اطلاع‌رسانی در این حوزه است.

- گروه بحث الکترونیکی کتابداری ایران در دانشگاه فردوسی مشهد و توسط دکتر رحمت اله فتاحی از اساتید گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی این دانشگاه تأسیس شد. این گروه بحث، به منظور برقراری هرچه بیشتر ارتباطات علمی میان کتابداران، اساتید و دانشجویان کتابداری ایرانی دایر گردید. این گروه بحث بیش از ۱۲۰۰ عضو دارد.

- شبکه منطقه‌ای مبادله اطلاعات و تجربیات در علوم و فناوری در آسیا و اقیانوسیه (استینفو) یازدهمین اجلاس خود را در تهران و به میزبانی مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران برگزار کرد.

- گزارش کتاب، خبرنامه داخلی اتحادیه ناشران و کتابفروشان تهران در راستای تهیه و تنظیم کمیسیون روابط عمومی و مطبوعات اتحادیه منتشر شد.

- فصلنامه کتابخانه و مرکز اسناد آستان قدس رضوی که از شماره ۲ به کتابداری و اطلاع‌رسانی تغییر نام یافت، از سوی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد آستان قدس رضوی منتشر شد. هدف اساسی این مجله انتشار تازه‌های جدید در عرصه کتابداری، اطلاع‌رسانی، فناوری اطلاعات، نسخه‌شناسی و حوزه‌های مرتبط بود.

- معاونت فرهنگی جهاد دانشگاهی، با همکاری معاونت

- خانه کتاب به نمایندگی ایران به عضویت سازمان جهانی شابم (نظام شماره‌گذاری استاندارد بین‌المللی موسیقی) در آمد. در حال حاضر ناشرانی که اقدام به انتشار منابع چاپی موسیقی می‌کنند، می‌توانند از خدمات نظام شابم استفاده کنند.

- با هدف احیای فرهنگ پژوهش، شناسایی مراکز پژوهش فعال در حوزه فرهنگ و معرفی برترین پژوهش‌ها و پژوهشگران حوزه فرهنگ، پژوهش فرهنگی سال توسط معاونت پژوهشی و آموزشی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برگزار شد و ۱۲ پژوهش برگزیده و ۱۱ پژوهش مورد تشویق قرار گرفتند.

- خانه روزنامه‌نگاران جوان تشکیل شد. هدف از تأسیس این خانه، حمایت از نشریات تجربی و ساماندهی این نشریات بود. انتشار جزوات آموزشی درباره اصول اولیه روزنامه‌نگاری و نشریه‌داری، از جمله فعالیت‌های این خانه بود. خانه روزنامه‌نگاران جوان در سال ۱۳۸۵ تعطیل شد.

- نشریه سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت) تحت عنوان «سخن سمت» چاپ و منتشر کرد. هدف از انتشار این نشریه را گفت‌وگو با اساتید برجسته کشور، نقد و ارزیابی و معرفی کتاب‌های تازه دانشگاهی، معیارهای تدوین کتاب آموزشی و ... عنوان کرد.

- عباس سلیمی نمین، به عنوان عضو شورای عالی انجمن بین‌المللی روزنامه‌نگاران مسلمان برگزیده شد. این انجمن به منظور برقراری ارتباط بهتر و سریع‌تر میان استادان، محققان و روزنامه‌نگاران مسلمان، ارتباط با انجمن‌ها، اتحادیه‌ها، گروه‌ها و سازمان‌های مشابه اسلامی و بین‌المللی در سراسر جهان، تدوین نظام‌نامه اخلاق حرفه‌ای روزنامه‌نگار مسلمان و ... تأسیس شد.

- روزنامه ایران سپید، نشریه نایب‌ایان ایران منتشر شد. این روزنامه به عنوان نخستین روزنامه بریل خاورمیانه است و نقش یک پل ارتباطی را میان جامعه معلولان و دولت و نهادهای رسمی ایفا می‌کند.

- انجمن الکترونیکی روزنامه‌نگاران ایران تأسیس شد.

۱۳۷۶

- نشریات کتاب ماه، با هدف اطلاع‌رسانی و نقد و بررسی کتاب‌های منتشر شده در کشور در حوزه‌های «کلیات»، «ادبیات و فلسفه»، «دین»، «تاریخ و جغرافیا»،

امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، نشریه «تقدنامه کتاب» را به منظور نقد کتاب‌های دانشگاهی منتشر کرد.

### ۱۳۷۷

- نخستین جشنواره صنعت چاپ ایران با برگزاری نمایشگاه‌های مختلف در زمینه چاپ، مطبوعات تخصصی چاپ، ماشین آلات چاپ، برپا شد.

- نخستین جشنواره نشریات دانشجویی کشور برگزار شد.

- نخستین دوره آموزش عالی خبرنگاری با همکاری ایرنا و بنیاد رویتر در دانشکده خبر برگزار گردید.

- اجرای طرح فهرست نویسی پیش از انتشار توسط کتابخانه ملی ایران با همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به طور رسمی آغاز شد.

- انجمن روزنامه‌نگاران زن ایران اعلام موجودیت کرد. این انجمن، جدیدترین و مفیدترین مطالب، مقالات و اخبار را در مورد روزنامه‌نگاران زن و نیز تمامی زنان ایرانی تهیه می‌کند. این انجمن در راستای دفاع از حقوق روزنامه‌نگاران زن نیز فعالیت می‌کند.

- نشریه ناشران روز، جهت معرفی ناشران ایران به همت کانون فرهنگی انتشاراتی درایت، منتشر شد. این نشریه فقط ۵ شماره منتشر گردید.

- ایستگاه‌های روزنامه‌خوانی (خانه مطبوعات) به وسیله شهرداری تهران راه اندازی شد.

- طرح سرباز کتابدار توسط مجلس شورای اسلامی، تصویب شد. براساس این طرح، دانشجویان مرد فارغ‌التحصیل رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی، می‌توانند خدمت سربازی خود را به عنوان سرباز کتابدار در یکی از کتابخانه‌ها بگذرانند.

- شبکه اطلاع‌رسانی علمی و تخصصی رزنت، حاوی مجلات الکترونیکی علمی جهان، با حمایت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از سوی شرکت رزسیستم راه‌اندازی شد و در اختیار کتابخانه‌های دانشگاهی و مراکز اطلاع‌رسانی قرار گرفت.

- انجمن ترویج علم، به عنوان موسسه‌ای غیرانتفاعی تحت نظارت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در زمینه‌های علمی، آموزشی و پژوهشی به منظور ترویج علم و علاقه‌مند ساختن عموم مردم به مقوله علم تاسیس شد. این انجمن، در هر زمستان جایزه ترویج علم را به فعالان این حوزه اهدا می‌کند. تاکنون ده دوره از این مراسم برگزار شده است.

- ایجاد دوره دکترای کتابداری و اطلاع‌رسانی برای نخستین بار در ایران، در دانشگاه‌های وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی به صورت مشترک در دانشگاه فردوسی (مشهد) و دانشگاه شیراز به تصویب شورای انقلاب فرهنگی رسید. نخستین گروه از دانشجویان این دوره پس از آزمون کتبی و مصاحبه حضوری به تعداد ۴ نفر انتخاب گردیدند.

### ۱۳۷۸

- اولین خبرگزاری دانشجویی کشور تحت عنوان ایسنا<sup>۳</sup> آغاز به کار کرد. این خبرگزاری، نخستین اخبار خود را در حوزه‌های سیاسی و اجتماعی آغاز کرد سپس به تدریج، بر تعداد سرویس‌ها، حوزه‌های خبری و خبرنگاران حرفه‌ای خود افزود.

- رساله دکترای دکتر مرتضی کوکبی، استاد گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شهید چمران اهواز، تحت عنوان توسعه فرمت مارک برای ایران از سوی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به عنوان پژوهش شایسته معرفی شد.

- نخستین دوره کتاب سال ولایت برگزار و ۸ اثر برتر انتخاب و از پدیدآورندگان آنها قدردانی شد. هدف از برگزاری این مراسم، معطوف کردن توجه همگانی در داخل و خارج کشور از کشور به اهمیت فرهنگ تشیع و میراث مکتوب آن، بازشناسی روزآمد فرهنگ تشیع و شناساندن آن در سطح جهان، فراهم آوردن زمینه‌های لازم برای تامین مطالعات و انتشارات درحوزه معارف دین بود.

- همزمان با یکصدمین سال تولد حضرت امام (ره)، نمایشگاه‌های مختلف کتاب به همت موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) و با حمایت معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و با شرکت جمعی از ناشران در ۱۰۰ نقطه کشور برگزار شد. همچنین ۵۰۰ هزار جلد کتاب از سوی معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سطح کتابخانه‌های کشور توزیع شد.

- لایحه معافیت دائمی ناشران و کتابفروشان از پرداخت مالیات به تصویب رسید. هدف از این لایحه، حمایت مالی از صنوف انتشاراتی و کتابفروشان به علت تحمیل بار مالی ناشی از بالا بودن بهای مواد اولیه، هزینه‌های لیتوگرافی، چاپ و صحافی و کاهش تعداد خریداران، عدم سوددهی و تیراژ پایین کتاب بود.



الکترونیکی کشور مشتمل بر ۴۷ هزار پیشینه اطلاعاتی موجود در ۷۸ کتابخانه و نهاد اطلاع‌رسانی در سطح کشور توسط مرکز اطلاعات علمی جهاد کشاورزی منتشر شد.

- نخستین همایش دانشجویی کتابداری و اطلاع‌رسانی، در دانشگاه الزهرا (س) و از سوی انجمن علمی دانشجویی کتابداری و اطلاع‌رسانی این دانشگاه برگزار گردید. عنوان این همایش، آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی بود. این همایش، سالانه در اردیبهشت‌ماه برگزار می‌شود.

- ابراهیم صفا، نخستین کتابدار کتابخانه ملی در گذشت. وی از پایه‌گذاران کتابشناسی ملی ایران، و فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه ملی ایران، و موسس اولین کتابخانه سیار در کتابخانه ملی بود. صفا در سال ۱۳۴۲ نیز ریاست کتابخانه ملی را عهده‌دار بوده است.

- اولین همایش بین‌المللی نقش اطلاع‌رسانی در توسعه فرهنگی توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برگزار شد. مقالات اطلاع‌رسانی، فرهنگ و فناوری از مهمترین محورهای مطرح شده در این همایش بودند.

- اولین همایش حامیان نسخ خطی هم‌زمان با هفته کتاب در میان پیشکسوتان نسخ خطی سراسر کشور برگزار شد. دبیرخانه آیین بزرگداشت حامیان نسخ خطی از واحدهای زیر مجموعه «کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی» بود که به منظور تجلیل از متن‌پژوهان، فهرست‌نگاران، نسخه‌شناسان، اهدا کنندگان کتاب، کتابداران نسخ خطی، مرمت‌کاران نسخ خطی و همچنین نشریات، ناشران، آثار رادیویی و تلویزیونی و ... برگزار می‌شود.

- طرح امین، با هدف اشتراک منابع اطلاعات و در راستای اجرای طرح امانت بین کتابخانه‌ها توسط پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران، راه اندازی شد. با عضویت در این طرح، کتابخانه‌ها می‌توانند منابع موجود در دیگر کتابخانه‌ها را امانت بگیرند یا از آنها تصویر تهیه نمایند.

- نشریه خبری اتفاق، به عنوان خبرنامه‌ای ویژه اشتراک منابع و همکاری بین کتابخانه‌ها توسط پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران منتشر شد.

#### ۱۳۸۰

- مرکز تحقیقات علمی کشور، به مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور تغییر نام یافت. این مرکز زیر نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با هدف تعیین اولویت‌های

- انجمن ترویج کتابخوانی تاسیس شد. هدف عمده از تشکیل این انجمن، ایجاد زمینه‌های علاقه‌مند کردن کودکان، نوجوانان و مریدان به مطالعه بود.

- روزنامه‌های اطلاعات، ایران و رسالت در تهیه و درج اخبار، مقالات و گزارش‌های هفتمین دوره هفته کتاب جمهوری اسلامی ایران، مقام‌های اول تا سوم را به دست آوردند.

- دو فصلنامه نامه بهارستان، مجله تخصصی مطالعات و تحقیقات نسخه‌های خطی، از سوی کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی منتشر شد.

- نخستین کتاب قفل دار جهان با عنوان سانسور، تحلیلی بر سانسور کتاب در دوره پهلوی دوم، تالیف دکتر فریبرز خسروی توسط موسسه فرهنگی، پژوهشی چاپ و نشر منتشر شد. صفحات این کتاب به وسیله قفل به یکدیگر وصل است به گونه‌ای که خواننده باید برای استفاده از کتاب ابتدا قفل آن را باز کند.

- قانون واسپاری مواد غیر کتابی تصویب شد و ناشران مواد غیر کتابی موظف شدند دو نسخه از هر اثر را طبق این قانون به کتابخانه ملی ایران ارائه دهند.

- نخستین همایش کتب برگزیده حوزه برگزار شد. این همایش هم‌زمان با بزرگداشت صدمین سال تولد حضرت امام (ره) و جشن‌های دهه مبارک فجر به منظور احیای فرهنگ پژوهش و تشویق پژوهشگران جوان حوزه‌های علمیه به همت معاونت پژوهشی حوزه علمیه قم، برگزار شد.

#### ۱۳۷۹

- انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران به منظور برقراری ارتباطی سریع و نزدیک با کتابداران ایران، با وقفه‌ای بیست ساله، مجدداً راه اندازی شد.

- موسسه فرهنگی کتاب مرجع، به منظور گسترش فرهنگ استفاده از مرجع و شناسایی و عرضه مراجع مناسب در تمام شاخه‌های علوم و فنون تشکیل شد.

- نشریه اطلاع‌رسانی، مجله کتابخانه تخصصی وزارت امور خارجه به منظور آگاه کردن اعضای کتابخانه و منابع نوشتاری، دیداری و شنیداری که در هر ماه سامان‌دهی شده و آماده بهره‌گیری هستند، منتشر شد.

- نشریه پیام بهارستان، نشریه داخلی کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی منتشر شد.

- فهرستگان جهاد به عنوان اولین فهرستگان

پژوهش و فناوری کشور، مطالعه در زمینه سیاستگذاری علمی و پژوهشی کشور، پژوهش و مطالعه در جهت شناخت نیازها و امکان نظام تحقیقات کشور و انجام مطالعات مورد نیاز وزارت علوم و ... فعالیت می‌کند.

- مجلس شورای اسلامی موافقت خود را با تأسیس مرکز ملی شاپا<sup>۱</sup> در ایران و در کتابخانه ملی اعلام کرد. شاپا، کوله نوشت عبارت شماره استاندارد بین‌المللی پایاندها و عددی هشت رقمی و منحصر به فردی است که برای ردیابی و شناسایی نشریات ادواری به کار می‌رود.

- نخستین جشنواره انتخاب کتاب معلم برگزار شد. هدف این جشنواره که توسط ستاد بزرگداشت مقام معلم برگزار می‌شود، معرفی کتاب‌های گردآوری، تالیف و ترجمه شده توسط معلمان است.

- مراسم اعطای جایزه پرنس کلاوس به مجله جهان کتاب برگزار شد. جایزه پرنس کلاوس، از سال ۱۹۹۷ به صاحبان خوش ذوق آثار و خدمات فرهنگی و هنری به افراد یا به نهادها اعطا می‌شود.

- بانک اطلاعات نشریات کشور (مگ‌ایران)<sup>۲</sup> حاوی مشخصات اکثر روزنامه‌ها و مجلات منتشر شده در داخل کشور است، راه اندازی شد.

- مجله الکترونیکی کتابداری و اطلاع‌رسانی کتابخانه ملی تحت عنوان «ماکا» آغاز به کار کرد. هدف ماکا ارائه و اشاعه سریع مقالات، گزارش‌ها و اطلاعات در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی بود.

- اولین بانک اطلاعاتی جامع کشور تحت عنوان ایران‌هو<sup>۳</sup> توسط بخش خصوصی راه‌اندازی شد. هدف از تأسیس این بانک، زمینه‌سازی برای ارائه آخرین اطلاعات اقتصادی، فرهنگی، علمی و ورزشی جهان به ایران و انتقال اخبار و گزارش رویدادها و تحولات ایران به خارج از کشور اعلام شد.

- مرکز اطلاع‌رسانی و خدمات علمی جهاد سازندگی با مرکز اطلاعات و مدارک علمی کشاورزی ادغام شد.

۱۳۸۱

- نخستین همایش اتحادیه اطلاعاتی دانشگاه‌های کشور در دانشگاه تربیت مدرس برگزار شد. هدف از برگزاری این همایش، بحث پیرامون اشتراک پایگاه‌های اطلاعاتی، سازماندهی خریدهای مشترک منابع الکترونیکی و بهره‌مندی دانشگاه‌ها از مزایای اشتراک پایگاه‌های اطلاعاتی و

سیاستگذاری‌های لازم در این زمینه بود.  
- همایش بین‌المللی «حقوق نشر کتاب در ایران»، از سوی معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و با همکاری موسسه خانه کتاب در طول پانزدهمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران برگزار شد.

- طرح اهدای کتاب به مدارس تهران تحت عنوان «یاد یار مهربان» با همکاری سه نهاد سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و اداره کل آموزش و پرورش استان تهران آغاز به کار کرد. این طرح در سال ۱۳۸۷ وارد ششمین دوره خود شد.

- سازمان اسناد ملی ایران بنا به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، در کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ادغام شد.

- انجمن فرهنگی خبرنگاران کتاب آغاز به کار کرد. این انجمن با هدف حمایت از منافع صنفی خبرنگاران حوزه کتاب، ارتقای سطح دانش خبرنگاران در امر اطلاع‌رسانی و تقویت اطلاع‌رسانی کتاب در رسانه‌های جمعی تأسیس شد.

- کتاب ماه کلیات به عنوان نشریه برتر در آیین بزرگداشت حامیان نسخ خطی معرفی شد.

- روزنامه الکترونیکی جام جم آنلاین<sup>۴</sup> راه اندازی شد. این پایگاه خبری علاوه ارائه دسته‌بندی شده مطالب، به تناسب اهمیت رویدادها، صفحاتی جدید را برای عرضه بهتر و کامل‌تر تحولات یک رویداد می‌گشاید.

- کتابخانه احمد آرام به کتابخانه ملی اهدا شد. این شخصیت برجسته طی حیات خود بیش از ۱۷۰ کتاب را از زبان‌های گوناگون به فارسی ترجمه کرد و نقش مهمی در احیای تفکر علمی در کشور ایفا نمود.

- نخستین کتابخانه دیداری - شنیداری در کشور با هدف دسترسی آسان علاقه‌مندان به مواد دیداری - شنیداری، در مؤسسه فرهنگی و اطلاع‌رسانی نمایه گشایش یافت.

- از سوی مرکز مطالعات و تحقیقات هنری، بانک اطلاعات هنری راه‌اندازی شد. مرکز مطالعات و تحقیقات هنری با هدف کلی احیاء، رشد و شکوفایی هنر اصیل براساس موارد آرژنده فرهنگی و کمک به روحیه خلاقیت و نوآوری در عرصه‌های مختلف هنری، اقداماتی چون ایجاد بانک اطلاعات هنری، انتشار ده‌ها نشریه و برگزاری همایش‌ها و دوره‌های آموزش هنری را انجام داده است.

- باشگاه کتاب‌رسانی در کتابخانه شبانه روزی مهرآباد افتتاح شد.

- کنفرانس اروپایی - آسیایی فناوری اطلاعات و ارتباطات با محوریت فناوری اطلاعات و ارتباطات، مخابرات و اطلاع‌رسانی در دانشکده مهندسی دانشگاه شیراز برگزار گردید.

### ۱۳۸۲

- نخستین شماره مجله اطلاع‌شناسی، نشریه تخصصی در زمینه کتابداری، اطلاع‌رسانی و فناوری توسط موسسه پژوهش‌های فرهنگی منتشر شد. تا به امروز ۱۹ شماره از این نشریه منتشر شده است.

- اولین جشنواره مطبوعات اسلامی برگزار شد. این جشنواره همزمان با یکصدمین سال انتشار نخستین نشریه اسلامی به نام الاسلام در سال ۱۲۸۱ در اصفهان، در شهر قم برگزار گردید.

- نخستین قانون جامع مطبوعات و تبلیغات تدوین شد. این قانون به منظور کمک به ایجاد نظام جامع رسانه‌ها، سامان‌یابی امور مطبوعات و فعالیت‌های خبری و رفع چالش‌هایی همچون نبود امنیت شغلی روزنامه‌نگاران مطرح شده است.

- مرکز آموزش رسانه‌های جنوب کشور در شیراز آغاز به کار کرد. این مرکز، آموزش کارکنان رسانه‌ها، علاقه‌مندان به فعالیت‌های رسانه‌ای و کارشناسان روابط عمومی سازمان‌ها و ادارات استان‌های فارس، بوشهر، هرمزگان و کهگیلویه و بویراحمد را عهده‌دار است.

- نخستین نمایشگاه وب و نشریات الکترونیکی ایران در محل دائمی نمایشگاه بین‌المللی تهران برگزار شد. در این نمایشگاه آخرین دستاوردهای در زمینه وب، نشر و نشریات الکترونیکی ایران برای علاقه‌مندان در معرض نمایش قرار داده شد.

- نشریه انگلیسی زبان «مجله بین‌المللی مدیریت اطلاعات» توسط مرکز منطقه‌ای علوم و تکنولوژی شیراز منتشر شد. این نشریه به انتشار مقالات پژوهشی در حیطه کتابداری، اطلاع‌رسانی، مدیریت اطلاعات و فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی می‌پردازد.

- اولین شماره نشریه الکترونیکی رایگان و انگلیسی زبان ایرانی «وبولوژی» به صورت تمام متن و به سردبیری دکتر علیرضا نوروزی منتشر شد. این نشریه، هنوز در حال انتشار است.

### ۱۳۸۳

- در سال ۱۳۸۳ دانشکده علوم ارتباطات، با سه رشته روزنامه‌نگاری، روابط عمومی و مطالعات ارتباطی و فناوری اطلاعات در دانشگاه علامه طباطبایی تاسیس شد.

- نمایشگاه مطبوعات مهاجران افغانی همزمان با برپایی یازدهمین جشنواره مطبوعات در نمایشگاه بین‌المللی کتاب در برگزار شد. این نمایشگاه، در برگزیده نشریات افغانی مقیم ایران، از سال ۱۳۵۷ تا ۱۳۸۳ بود.

- ساختمان جدید کتابخانه ملی ایران، با حضور رئیس جمهور وقت، سید محمد خاتمی افتتاح گردید. ساختمان جدید قابلیت آن را دارد که بتواند با تغییراتی که در حوزه فناوری - به خصوص فناوری اطلاعات - روی می‌دهد، هماهنگ شود.

- مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی با هدف ترویج و اشاعه اطلاعات علمی به محققان، طرح توزیع گزینی اطلاعات را به صورت اینترنتی<sup>۱</sup> راه اندازی شد. از طریق این پایگاه، جستجو و ارائه چکیده مقالات نشریات علمی پژوهشی کشور امکان‌پذیر است.

- انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، با برپایی مراسمی از خدمات خانم دکتر نوش‌آفرین انصاری، دبیر شورای کتاب کودک، و عضو هیئت علمی دانشگاه تهران تقدیر کرد.

- همایش یک‌روزه بزرگداشت دکتر کاظم معتمدنژاد، پدر علوم ارتباطات ایران با پیام رئیس جمهور و با حضور وزیر علوم، تحقیقات و فناوری و وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در سالن شهید مطهری دانشگاه علامه طباطبایی برگزار شد.

- کتاب دو قرن با مطبوعات فارسی زبان خارج از کشور در قاره آسیا از سال ۱۷۸۰ تا ۱۹۹۹، توسط مهدی جعفری خاتمه تدوین و به وسیله مرکز اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران و نیز دفتر مطالعات و توسعه رسانه‌ها منتشر شد. این اثر دربرگیرنده شناسنامه توصیفی ۷۱۵ عنوان از نشریات فارسی زبان خارج از ایران در قاره آسیاست.

- انجمن ایرانی مطالعات جامعه اطلاعاتی تشکیل شد. ضرورت تشکیل چنین انجمنی چند هفته پس از برگزاری نخستین مرحله «اجلاس جهانی سران درباره جامعه اطلاعاتی» توسط چند تن از محققان و متخصصان علوم ارتباطات و هیئت علمی - فرهنگی کشور مورد تأکید واقع شد؛ و لزوم تشکیل مجموعه‌ای با هدف توجه بیشتر به مطالعات و تحقیقات ملی مربوط به جامعه اطلاعاتی در دستور کار قرار گرفت.

- دکتر فریده عصاره، استاد گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شهید چمران اهواز، به عنوان پژوهشگر برتر زن کشور از سوی دفتر مطالعات زنان معرفی شد.

- موسسه خانه کتاب، به منظور ترویج و نهادینه کردن نقد، بسترسازی برای جریان نقد علمی و نهادینه کردن نقد، و تقدیر از تلاش‌های منتقدان و همزمان با دوازدهمین دوره هفته کتاب، «جشنواره نقد کتاب» را برگزار کرد. تا کنون ۵ دوره از این جشنواره برگزار شده است.

### ۱۳۸۴

- نمایشگاه بین‌المللی کتاب‌های اسلامی برگزار شد. این نمایشگاه به همت انجمن اسلامی ناشران در قم برگزار گردید. در این نمایشگاه، کتاب‌های اسلامی و دینی عرضه شدند.

- کمیته ملی حافظه جهانی در سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران تشکیل شد. فعالیت این کمیته با حضور تعدادی از اشخاص حقیقی و حقوقی آغاز شد و در نخستین گام، سه اثر از بین آثار ارسالی برای ثبت در حافظه جهانی به یونسکو معرفی شد. شناخت توانایی‌ها و امکانات ملی در زمینه حفظ میراث مستند منطبق بر تعاریف یونسکو، شناساندن و تقویت این امکانات و توانایی‌ها و ارتقای دانش مربوط از طریق مشارکت در برنامه‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی بر اساس موازین جمهوری اسلامی ایران در چارچوب هدف‌های یونسکو از مهم‌ترین اهداف این کمیته به شمار می‌رود.

- مرکز دایرةالمعارف اسلامی، نسبت به انتشار دانشنامه ایران اقدام نمود. دانشنامه ایران دربرگیرنده مجموعه مقالات و مطالبی در ارتباط با ایران است. اخیراً جلد دوم دانشنامه ایران، توسط این مرکز منتشر شده است.

اطلاعاتی کاربران و پژوهشگران اقدام به راه‌اندازی کتابخانه تخصصی زنان کرد.

- سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، در راستای ارائه خدمات بهتر به جامعه پژوهشگران، بانک اطلاعاتی جامعی از کتابخانه‌های ایران تهیه کرد.

- طی حکمی از سوی رئیس جمهور، دکتر محمود احمدی‌نژاد، رئیس جدید کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران را منصوب کرد. طی این حکم، علی اکبر اشعری به سمت ریاست کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران منصوب شد.

- کتابخانه میرفندرسکی، بزرگترین کتابخانه در شمال کشور، با بیش از ۵۰ هزار عنوان کتاب در گرگان افتتاح شد.

- طرح پایگاه ملی داده‌های پژوهشی کشور تحت عنوان «ایران مدلاین» به صورت آزمایشی در مرکز تحقیقات علوم پزشکی کشور راه‌اندازی شد. هدف عمده این طرح، اطلاع‌رسانی آسان، سریع و ارزان در مورد مقالات انتشار یافته در مجلات علوم پزشکی کشور و افزایش استفاده از مقالات مندرج در مجلات کشور به عنوان منابع قابل استناد در پژوهش‌های داخلی و خارجی بوده است.

- سرعنوان‌های موضوعی فارسی کودکان، از سوی پرویز بختیاری، احمد امیرگانی و طاهره آروند تهیه و به وسیله سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران منتشر شد.

- انجمن کتابخانه‌های دیجیتالی اسلامی توسط مرکز اطلاعات و مدارک اسلامی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم و با همکاری کمیته کتابخانه دیجیتالی آستان قدس رضوی تشکیل شد.

### ۱۳۸۵

- ماهنامه تخصصی اطلاع‌رسانی گزارش میراث، در حوزه تصحیح انتقادی متون نسخه‌شناسی و مباحث ایرانشناسی منتشر شد.

- نخستین دوره دکتری فرهنگ و ارتباطات در دانشگاه علامه طباطبایی برگزار شد. در این دوره، ۵ نفر به عنوان دانشجوی مقطع دکتری رشته ارتباطات پذیرفته شدند.

- نشست سفرای کشورهای عضو سازمان منطقه اقتصادی با هدف هم‌اندیشی برای تاسیس اتحادیه روسای کتابخانه‌های ملی اکو، در محل کتابخانه ملی ایران برگزار شد. این نشست با حضور مشاور رئیس جمهوری و رئیس

- خانم زهره قایینی بنا به تصمیم دفتر بین‌المللی «کتاب برای نسل جوان»، به عنوان رئیس هیات داوران جایزه «هانس کریستین آندرسن» انتخاب شد.

- خانه کتابدار کودک، زیر نظر شورای کتاب کودک تاسیس و فعالیت خود را شروع کرد. ایجاد علاقه‌مندی در کودکان، نوجوانان، والدین و مربیان به مطالعه، تربیت کتابدار برای اشاعه فرهنگ مطالعه، ایجاد کتابخانه برای ترویج خواندن، ارتباط با دانش‌آموزان و معلمان جهت ترویج خواندن از جمله اهداف تاسیس خانه کتابدار بوده است.

- مرکز امور مشارکت زنان، به منظور تامین نیازهای

- کتابخانه ملی، دبیر کل اکو و سفرای کشورهای ازبکستان، تاجیکستان، قرقیزستان، قزاقستان، ترکیه و نماینده سیاسی کشور ترکمنستان برگزار شد. هدف از این نشست هم اندیشی میان نمایندگان سیاسی کشور های اکو درباره ایجاد اتحادیه روسای کتابخانه های ملی کشورهای عضو بود.
- انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، با برپایی مراسمی از خدمات آقای دکتر عباس حری، عضو هیئت علمی دانشگاه تهران تقدیر کرد.
- پایگاه اطلاع رسانی نسخ خطی ایران<sup>۱۱</sup>، که حاوی بیش از ۵۰ هزار پیشینه مربوط به نسخ خطی کشور است راه اندازی شد. اطلاعات این پایگاه، از طریق عنوان کتاب، مولف و محل نگهداری نسخه اصلی کتاب قابل بازیابی است. این پایگاه توسط موسسه پژوهشی الجواد و با حمایت دبیرخانه شورای عالی اطلاع رسانی تولید و عرضه شده است.
- روزنامه اینترنتی همشهری آنلاین<sup>۱۲</sup> به سردبیری دکتر یونس شکرخواه منتشر شد. فعالیت های این روزنامه در عرصه های خبررسانی، اطلاع رسانی، آموزش و سرگرمی است.
- ایرانک، نخستین بانک اطلاعاتی در ایران که حاوی اطلاعات گسترده ای درباره زندگی، آموزش و پرورش، بهداشت، هنر و ادبیات کودکان ایرانی است، افتتاح شد.
- دکتر کیوان کوشا، به دلیل پژوهش خود در عرصه وب سنجی، جایزه بین المللی گارفیلد را دریافت کرد. این جایزه به افرادی تعلق می گیرد که در عرصه علم سنجی، کتاب سنجی، اطلاع سنجی و وب سنجی پژوهش های ارزنده ای انجام داده باشند.
- اولین نمایشگاه مطبوعات فارسی زبان خارج از کشور، در قاره آسیا همزمان با برپایی سیزدهمین جشنواره مطبوعات، در نمایشگاه بین المللی کتاب، برگزار شد.
- با توجه به افزایش روزافزون انتشار آثار الکترونیک و تغییرات در صنعت نشر جهان، و نیاز به افزایش ظرفیت نظام شماره گذاری استاندارد بین المللی کتاب (شابک)، این شماره از ۱۰ رقم به ۱۳ رقم تغییر یافت. با این عمل ظرفیت نظام شابک به دو برابر افزایش یافت.
- خبرگزاری کتاب ایران، اولین و تنها خبرگزاری تخصصی کتاب در جهان، فعالیت خود را به طور رسمی، آغاز کرد. این خبرگزاری، زیر نظر خانه کتاب که نهادی غیرانتفاعی است، فعالیت می کند. هدف از تأسیس این خبرگزاری، اطلاع رسانی خبری در حوزه کتاب و کتابخوانی و سایر موضوعات مرتبط نظیر چاپ و نشر می باشد.
- با هدف توسعه و تعمیم روش های نوین جمع آوری، حفظ و اطلاع رسانی منابع تاریخ معاصر ایران و با توجه به نقش سازنده تاریخ شفاهی در تاریخ نگاری مستند، سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران نخستین همایش تاریخ شفاهی کشور را برگزار کرد.
- فصلنامه سیاست علمی و پژوهشی رهیافت، بر اساس ارزشیابی پایگاه استنادسازی علمی در هفتمین جشنواره پژوهش و فناوری وزارت علوم تحقیقات و فناوری به عنوان نشریه برتر برگزیده شد.
- سرای دائمی اهل قلم وابسته به موسسه خانه کتاب، با حضور وزیر ارشاد، دکتر صفار هرنندی افتتاح گردید. سرای دائمی اهل قلم در کنار جلسات نقد و بررسی کتاب، تسهیلات ویژه ای را در اختیار اهل قلم قرار می دهد. امکاناتی از قبیل صدور کارت و بیمه اهل قلم، نمایش تازه های کتاب، دسترسی به کتابخانه مرجع، و ... فراهم می کند.
- بخش کودکان ناشنوا در کتابخانه عمومی حسینییه ارشاد افتتاح گردید. این بخش به منظور تشویق کودکان ناشنوا به مطالعه و فراهم آوردن امکان کتابخوانی این کودکان، تاسیس شده است. کارشناسان و مدرسان با تجربه مدارس استثنایی در آماده سازی منابع این بخش از کتابخانه با کتابداران همکاری دارند.

۱۳۸۶

کتاب‌خوانی صورت گرفته است و به بررسی راهکارهای برای بهبود مطالعه مفید در سطح جامعه می‌پردازد.

- اولین کارگاه آموزشی شناخت رئوس برنامه کلی حافظه جهانی به همت کمیته ملی حافظه جهانی توسط سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران و با همکاری یونسکو در تهران برگزار شد. در این کارگاه ۲ روزه که با شرکت کارشناسان مراکز اسنادی و کتابخانه‌ای عضو کمیته ملی حافظه جهانی برگزار گردید ۲ تن از کارشناسان ارشد یونسکو به آموزش شرکت کنندگان در این دوره پرداختند. در این کارگاه به مباحثی چون ملاک‌های انتخاب آثار برنامه حافظه جهانی، چگونگی انتخاب و فعالیت‌های کنونی کمیته در سطح جهان پرداخته شد.

- اولین هم‌اندیشی مسئولان و کارشناسان بخش خطی کتابخانه‌های بزرگ کشور در محل کتابخانه ملی برگزار شد. این نشست به بررسی راه‌های مقابله با خروج غیر قانونی نسخ خطی از کشور، ایجاد هماهنگی در فراهم‌آوری، فهرست‌نویسی و اطلاع‌رسانی این نسخ و همچنین تکمیل کسری‌های منابع خطی مراکز مختلف از طریق مبادله نسخه دیجیتال، به همت سازمان اسناد و کتابخانه ملی برگزار شد.

- نخستین دوره جایزه کتاب فصل از سوی موسسه خانه کتاب با هدف تقدیر از نویسندگان برتر حوزه‌های مختلف و نیز آشنا ساختن جامعه با کتاب‌های برگزیده هر فصل برگزار شد.

- معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با همکاری موسسه خانه کتاب، با هدف اشاعه فرهنگ کتابخوانی اقدام به طراحی و راه‌اندازی بن الکترونیکی کتاب نمود. این کارت‌ها معمولاً به صورت مشارکتی با نهادهای دیگر عرضه می‌شوند، قرار است جایگزین یارانه‌هایی باشد که قبلاً به صورت بن‌های کاغذی توزیع می‌شد.

- سامانه جامع صدور مجوز نشر کتاب در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی افتتاح شد. با اجرای این طرح، ناشران بدون حضور فیزیکی در وزارتخانه با استفاده از ارتباطات الکترونیکی نسبت به دریافت مجوز نشر کتاب اقدام می‌کنند.

- پایگاه نمایه استنادی جهان اسلام توسط مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری شیراز راه‌اندازی شد. در این پایگاه، نشریات کشورهای اسلامی با همکاری سازمان آیسسکو و یا کامستک که سازمان‌های علمی و فناوری سازمان کنفرانس اسلامی هستند، تهیه شده است و

در اختیار محققان قرار می‌گیرد. این پایگاه، براساس قوانین علم‌سنجی، هر نشریه را طبق خصیصه‌های موجود مانند ضریب تاثیر، شاخص آئی، و نیم عمر نشریات مورد سنجش قرار می‌دهد.

- مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، به عنوان موسسه پژوهشی برتر کشور در هفته پژوهش برگزیده شد.

- نخستین اجلاس رؤسای کتابخانه‌های ملی کشورهای عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی (اگو) با پیام دکتر محمود احمدی‌نژاد، رئیس جمهوری ایران در کتابخانه ملی ایران آغازه‌کل‌کرد

- ماهنامه اطلاع‌یابی و اطلاع‌رسانی، به عنوان نشریه‌ای مستقل و به صورت فصلنامه منتشر شد. موضوعات مورد بحث در این نشریه، کتاب و کتابخانه، اصول کتابداری، ساختمان و تجهیزات کتابخانه، فناوری اطلاعات، و کلیه موضوعات مرتبط با حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی است.

#### پی‌نوشت‌ها:

\* aasnafi@2mail.com

۱. شایسته است از راهنمایی‌های ارزنده و بی‌شائبه اساتید گرامی آقایان عمرانی، مطلبی، علیپورحافظی، حاجی زین‌العابدینی، جعفری خانقاه، و خطیبی‌نژاد که برای تکمیل این گاهشمار، نهایت همکاری را داشتند تشکر کنم.

- 2 . Nexus
- 3 . <http://www.isna.ir>
- 4 . ISSN
- 5 . <http://www.magiran.com>
- 6 . Iranhoo
- 7 . <http://www.jamejamonline.ir>
- 8 . International Journal of Information Management
- 9 . webology
- 10 . [www.sdi.ir](http://www.sdi.ir)
- 11 . <http://www.manuscripts.scict.ir>
- 12 . <http://www.hamshahrionline.ir>